

nitton for den friere Afbenyttelse af sin Eiendomsret.

Hvad jeg her har anført som Beviser for, at Landholvgivningen i Cnevoldskongernes Tid ikke sigtede til ensidigt at fremme Bondestandens Interesse, men tværtimod sigtede til at fremme det almindelige Vel, hvad enten den nu rammede dette ved sine Formynderforanstaltninger eller ikke, samt at Kongen udtryffeligt har udtalt, at Jorddrottens Eiendomsret ikke maatte gaas for nær ved de Foranstaltninger, som den omtalte Landholmskommission havde at foreslaa, kunde let forøges med flere Beviser for, at den nuværende Indenrigsministers Standpunkt ikke er et rigtig Overensstemmelse med den tidligere Landholvgivning, men er urigtigt, forsaavidt det fremtræder i Motiverne til hans Lovforslag om Bortforpagning af Bøndergaardene. Men er dette Standpunkt urigtigt med Hensyn til tidligere Regjeringers Motiver, saa er det ikke mindre urigtigt med Hensyn til det Begreb om en særlig Bondestand, som Indenrigsministeren synes at fastholde. Grundloven kjenner ingen Stænder, og hvad Bondestanden angaar, saa ophørte den i Virkeligheden at være til for Loven, da Børnepligten blev almindeliggjort. Er der i Søderne og Tankegangen Noget tilbage af, hvad der engang har været en Virkelighed, saa er det uforsvarligt at støtte en saadan Fordom, thi den vil let føre til uendelige og uforsønlige Klassestridigheder og til Frihedens Undergang. Gjennem hele Cnevoldsmagtens Tid har man ved Bondestanden forstaaet den hele Allmue paa Landet og ikke Gaardmændene alene, og der som Fæstelovgivningen har havt og fremdeles skal vedblive særligt at have Bondestandens Interesse for Øie, saa vil man neppe faa Ende paa Gudsforholdet, førend man vil se Demagoger ifærd med at indbilde Husmænd og Indsiddere samt den hele haandarbejdende Klasse paa Landet, at de have en historisk Ret som Medlemmer af Bondestanden til at faa Del i Bønderjorden. Indenrigsministeren har, som allerede anført, i Motiverne til sit Forslag til en ny Lov om Bortforpagning af Bøndergaardene paa 50 Aar udtalt, at han tilsigtede derved tillige at borttrydde en væsent-

lig Hindring for Fæstegodssets Overgang til Selvetendoms og Frivillighedens Bet. Ved disse Ytringer kan, som allerede antydet, neppe forstaaes Andet, end at Ministeren ved at foreslaa de omtalte Forpagtninger til Fæste paa 50 Aar uden Indfæstning samt ved de oprige i Udkastet for Eieren besværende Bestemmelser vil betage ham Lysten til at bortforpagte. Vi komme her fra Forsøgene paa ved indirekte Tvang at nøde Eiere af Fæstegods til, hvad man kalder „frivillige Salg“, naturligen til at tænke paa Forsøgene paa at formene Eieren i Tilfælde af Salg at frestilte Gaardene nogen Del af disses Tilliggende. Det fra Folkethinget til Landstinget i overensendte Forslag til Lov om Forandringer i Fæstelovgivningen indeholder vel næsten i hver Paragraf et Forskorn til en hel ny Omordning af Landholvgivningen, men hvad jeg her dog nærmest maa indskrænke mig til at omtale, er den fremtrædende Bestrebelse i Lovforslaget først i den Mellemtid, der maatte hengaa, forinden Bøndergaardene ved Salg afhændes fra Gudsferne, samt dernæst, naar Salget foregaar, at forhindre Godseierne i at henhold til den nu bestaaende Landholvgivning, at foretage Noget, der kunde gjøre det muligt for dem at beholde Dele af deres Bøndergods frit for Fæstetvang.

Den første Fordring i Frihedstiden til et Lovforslag om Forandringer i Fæstelovgivningen maatte, skulde man synes, gaa ud paa at hæve alle de Indskrænkninger i Brugsretten, som Almenvellet ikke kræver, men undersøger man de foreliggende Lovforslag, saa finder man, at de gaa den ombendte Vej og ville paalægge Eieren nye Indskrænkninger i hans Brugsret udover, hvad tidligere Regjeringer havde anset for nødvendige for at opretholde et tilstrækkeligt Antal Bøndergaardene i Landet. Det skulde synes, at enhver, som veed, at der med en sigelig personlig og politisk Frihed maa følge Gaand i Gaand en tilsvarende Frihed for Jorden fra visse Gaand, der stamme fra ældre Samfundstilstande, hvor den ligelige Frihed var ufsendt, nødvendig maatte betragte det foreliggende Lovforslag som reaktionært i sin Tendents; men naar man erindrer, at den